

ANGELIKA LENART

RODZINY DYSFUNKCYJNE W PRACY ASYSTENTA RODZINY

WSTĘP

W dzisiejszych czasach bardzo ważną rolę odgrywa praca asystenta rodziny z rodzinami dysfunkcyjnymi. Rodzina to podstawowa jednostka życia społecznego i najkorzystniejsze środowisko dla rozwoju dziecka. Postawa i zachowanie rodziców oraz opiekunów bez wątpienia mają ogromny wpływ na kształtowanie się tożsamości małego człowieka. Można stwierdzić, iż relacje, jakie tworzą się między dzieckiem a rodzicami, wzorce wynoszone z domu rodzinnego stają się prototypem większości późniejszych relacji społecznych. Brak miłości, bezpieczeństwa i akceptacji doznanej w okresie dzieciństwa często przejawia się brakiem pewności siebie, zaburzeniem poczucia własnej wartości, powielaniem negatywnych wzorców zachowań.

Dysfunkcyjność wyraźnie oznacza rodzinę, która nie radzi sobie z czynnościami życia codziennego, ma problemy zdrowotne, nie wypełnia należycie funkcji wyznaczonych rodzinie oraz nie otrzymuje wystarczającej pomocy ze strony bliskich. Rodziny te nie są w stanie rozwiązać trudnych sytuacji życiowych i w tym właśnie momencie potrzebna jest pomoc. Aby stworzyć i zapewnić dziecku dorastającemu w rodzinie dysfunkcyjnej odpowiednie warunki rozwoju, konieczne jest wsparcie i profesjonalna pomoc. Rodzina mająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej jest obszarem współpracy asystenta rodziny. Rola asystenta polega na niesieniu pomocy w rozwiązywaniu problemów, prowadzeniu gospodarstwa domowego,

---

Mgr ANGELIKA LENART – doktorantka w Katedrze Pedagogiki Ogólnej, Instytut Pedagogiki, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: nikia12@vp.pl; ORCID: 0000-0002-4106-1518

planowaniu wydatków, a także pomocy w innych obowiązkach, jakie rodzice powinni wypełniać względem swoich dzieci.

Artykuł został napisany przez osobę wykonującą pracę asystenta rodziny, który dzieli się swoimi spostrzeżeniami i doświadczeniem w pracy z rodzinami dotkniętymi wieloma problemami.

W kontekście tak nakreślonej rzeczywistości dysfunkcyjności rodzin niniejszy artykuł ma na celu próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie: Jak praca asystenta rodziny wpływa na życie rodzin dysfunkcyjnych? Pierwsza część artykułu ma na celu przedstawienie zjawiska dysfunkcyjności rodzin. W drugiej zostanie omówiony zawód asystenta rodziny. Trzecia część będzie próbą ukazania, w jaki sposób asystent rodziny pomaga rodzinom z dysfunkcyjnością.

1. RODZINY DYSFUNKCYJNE

Rodzina jest podstawową jednostką życia społecznego. Powinna wypełniać wiele funkcji zaspokajających podstawowe potrzeby dziecka, kształtujące u niego osobowość, rozwój emocjonalny i społeczny. Dostarcza ona prawidłowe wzorce zachowań, więzi, miłości, ale również zaspokaja potrzeby materialne. Wartości przekazywane z pokolenia na pokolenie tworzą indywidualizm każdej rodziny. Relacje w rodzinie mają wpływ na rozwój i funkcjonowanie jednostki, a także na wybory życiowe, co przekłada się na powielanie problemów i konfliktów przenoszonych na kolejne pokolenia, a co za tym idzie na otaczające je środowisko.

W dzisiejszych czasach przed rodziną stoją trudne zadania, ciężko jest sprostać wymogom społecznym i wyzwaniom dnia codziennego. Zagrożeniami dla rodziny są dzisiaj zanik wartości i więzi, trudności związane z pracą, ubóstwo – często prowadzące do uzależnień i przemocy domowej. Powodują one brak zainteresowania dziećmi przez opiekunów, izolację od środowiska, powielanie negatywnych wzorców zachowań, a co za tym idzie – brak autoritetów. Wskutek tego życie rodzin nie skupia się na dbaniu i pielęgnowaniu wartości, jaką jest rodzina.

Wśród rodzin dysfunkcyjnych wskazuje się często na rodzinę z problemem alkoholowym, w której choćby jeden z jej członków jest uzależniony od alkoholu i ta sytuacja w sposób destrukcyjny wpływa na problemy życiowe, finansowe i uczuciowe. W tym sensie cała rodzina boryka się z szeroko rozumianym problemem alkoholowym (Sztander, 1992; por. Pierzchała, 2013). W takiej rodzinie dzieci są często wpędzane w poczucie winy przez samych rodziców, że to one stanowią przyczynę picia alkoholu przez matkę czy ojca (por. Pierzchała, 2018).

Kolejnym typem rodziny dysfunkcyjnej jest rodzina przestępcza, w której przynajmniej jedno z rodziców lub rodzeństwa wkroczyło na drogę przestępczości (Sztander, 1992; por. Pierzchała, 2016; 2017). Każda rodzina przyjmuje określone wartości, normy i zasady. Dziecko czerpie te wzorce i je powiela. W rodzinach przestępczych dochodzi do powielania złych i negatywnych postaw rodzicielskich. Brak odpowiednich wartości i przekazywania prawidłowych zasad funkcjonowania często owocuje tym, iż dziecko również wchodzi na drogę przestępczości i podobnie jak w przypadku jego rodziców staje się to sposobem na życie.

Innym typem rodziny dysfunkcyjnej jest rodzina niepełna, w której jedno z rodziców samotnie wychowuje dzieci w wyniku różnych sytuacji życiowych (Sztander, 1992). Wśród przyczyn powstania rodziny niepełnej wymienia się: śmierć któregoś z rodziców, rozwód rodziców, matkę lub ojca samotnie wychowujących dziecko. Rodzina niepełna może być również następstwem długotrwałej nieobecności któregoś z rodziców, np. z powodu wyjazdu, pobytu w szpitalu bądź w więzieniu. Charakter nieobecności ma wpływ na określenie rodziny jako niepełnej okresowo, czasowo bądź na stałe.

Nieobecność jednego z rodziców jest przyczyną braku prawidłowej struktury rodziny i atmosfery wychowawczej. Powoduje dezorganizację życia rodzinnego, co w konsekwencji wywołuje wiele negatywnych zachowań. Ma również wpływ na przystosowanie społeczne dziecka.

Jako rodzinę dysfunkcyjną wskazuje się też na rodzinę wielodzietną, składającą się z czworga lub więcej dzieci, w której pojawia się zaniedbanie na skutek niezaradności wychowawczej rodziców (Sztander, 1992). W takich rodzinach rodzice nie mają wiedzy o wychowaniu dziecka, jego potrzebach, prawidłowym odżywianiu, pielęgnacji, wprowadzaniu właściwych zasad i reguł. Rodzice nie zauważają, kiedy dziecko jest samotne, kiedy nie potrafi się zachować, a nawet kiedy jest ono chore. Zarówno rodzice, jak i dziecko mają określone role i zadania do wykonania w rodzinie, ale rodzice nie umieją tego wyegzekwować.

Istnieją rodziny, które nie potrafią, nie mogą, a nawet nie chcą wypełniać funkcji im przypisywanych. Rodziny zmagające się z problemami egzystencjalnymi określamy jako niewydolne, dysfunkcyjne. Najpoważniejszymi przyczynami dysfunkcyjności są: ubóstwo, bezrobocie, używki i uzależnienia, przemoc domowa, migracje zarobkowe i wskutek tego wychowywanie dzieci bez obecności jednego lub obojga rodziców (tzw. eurosieroty), separacje i rozwody.

Ubóstwo to jedna z najważniejszych przyczyn dysfunkcji rodziny. Wynika z niskich zarobków bądź bezrobocia. Może stać się przyczyną problemów zdrowotnych, np. z powodu niedożywienia, lub depresji, a także wpływać

na trudności edukacyjne u dzieci. Obniża też ich poczucie własnej wartości. Rodziny w różny sposób próbują sobie radzić z ubóstwem. Ograniczają bieżące wydatki, rezygnują z wypoczynku, leków, lepszych produktów żywnościowych i ubrań. Konsekwencją takich zachowań może być marginalizacja i wykluczenie społeczne, często prowadzące do patologii (Kornaszewska-Polak, 2016a; 2016b).

Kolejną przyczyną dysfunkcji w rodzinie jest bezrobocie. Ważnym czynnikiem bezrobocia jest niski poziom wykształcenia. Osoby bezrobotne często nie dbają o siebie i o własne otoczenie, nienależycie gospodarują swoim czasem. Potrzebują motywacji do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz prób podjęcia pracy. Powyższe przyczyny prowadzą do uzależnienia się od różnego rodzaju używek. Dotyczy to zarówno osób młodych, jak i dorosłych. Sięganie po używki rodzi wiele problemów indywidualnych i interpersonalnych. Szczególnie niebezpiecznie jest przyjmowanie takich substancji przez młodzież, gdyż zaburza to procesy emocjonalne i kształtowanie się osobowości. Często skutkiem są zaburzenia w zachowaniu, niedostosowanie społeczne, agresja i konflikty w rodzinie. Najpoważniejszym jednak zagrożeniem jest ryzyko uzależnienia (Kornaszewska-Polak, 2016a; 2016b).

W dysfunkcyjności przemoc domowa jest poważnym problemem, często ukrytym, pozostającym wewnątrz rodziny. Ofiara przemocy domowej jest bezradna i poddaje się swojemu losowi, nie zdając sobie sprawy, że może uzyskać pomoc i wyjść z trudnej sytuacji. Dzieci i młodzież, obserwując przemoc w domu, przejmują negatywne wzorce do naśladowania. Uważają, iż tak powinna funkcjonować rodzina.

Współczesnym zjawiskiem jest migracja zarobkowa. Ciężka sytuacja ekonomiczna skłania rodziny do podjęcia trudnej decyzji o wyjeździe za granicę w celu pracy zarobkowej jednego z rodziców. Rodzic pozostający w domu przejmuje obowiązki wychowawcze spoczywające do tej pory na współmałżonku. Często też korzysta z pomocy dziadków bądź innych członków rodziny w opiece nad dziećmi, co powoduje reorganizację ról. Dzieci z takich rodzin nazywane są eurosierotami. Sytuacja ta negatywnie wpływa na wszystkich członków rodziny.

Separacje i rozwody najczęściej są spowodowane zerwaniem więzi, niezgodnością charakterów, niewiernością oraz alkoholizmem jednego z małżonków. Kuriozalne może się wydawać to, że rozwodom i separacjom sprzyja wysoki poziom stopy życiowej. Największymi ofiarami tej sytuacji są dzieci, które doświadczają rozchwiania emocjonalnego, czują strach, niepokój, żal, oskarżają rodziców, a niekiedy nawet samych siebie o zaistniałą sytuację (Kornaszewska-Polak, 2016a; 2016b; por. Pierzchała, 2015a; 2015b).

Rodzina dysfunkcyjna nie potrafi prawidłowo wypełniać swoich funkcji i obowiązków względem dzieci i pozostałych członków rodziny. Nie radzi sobie z rozwiązywaniem problemów i sytuacji kryzysowych. W takiej rodzinie szczególnie narażone są dzieci – ze względu na brak realizacji podstawowych funkcji rodziny.

2. ISTOTA PRACY ASYSTENTA RODZINY

Z dniem 9 czerwca 2011 roku zaczęła obowiązywać ustawa o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Na mocy tej ustawy wprowadzono zawód asystenta rodziny jako formę wsparcia dla rodzin z trudnościami w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Warto wspomnieć, iż asystentura rodziny w Polsce miała swoje początki w pierwszych prestiżowych programach pracy socjalnej już pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX w., a przełomowy był rok 2006, w którym inspiracją do podjęcia tego typu działań było przystąpienie Polski do Unii Europejskiej.

W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej otrzymuje informację o rodzinie z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, obowiązkiem pracownika socjalnego jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w tej rodzinie. Po przeanalizowaniu sytuacji może on wystąpić do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny (Wowra, 2001).

Według Izabeli Krasiejko (2016) asystentura jest towarzyszeniem rodzinom z problemami, z którymi nie potrafią poradzić sobie same. Działania asystenta rodziny są skierowane na poszukiwanie rozwiązań tych problemów wraz z rodziną, wspieranie w prawidłowych umiejętnościach rodzicielskich, sprawach opiekuńczo-wychowawczych nad dzieckiem, pomoc w zakresie rozwoju edukacyjnego, prawidłowe prowadzenie gospodarstwa domowego, jak również motywację do podjęcia pracy zarobkowej. Asystent wspiera też rodzinę w kontaktach z instytucjami i urzędami. Asystenturę cechuje indywidualizm pracy z podopiecznym i dostosowanie pracy do specyficznych zapotrzebowań środowiska (tamże).

Działania asystenta rodziny koncentrują się na czterech obszarach pracy: pierwszy z nich to bezpośrednia praca z rodzicami, kolejny skupia się na bezpośredniej pracy z dzieckiem, trzecim obszarem są działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny, a ostatnim – organizacja własnej pracy (Jurek, 2015).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznacza asystentowi rodziny określone zadania. W konsultacji z pracownikiem socjalnym

i we współpracy z członkami rodziny zostaje opracowany i realizowany plan pracy z rodziną. Obejmuje on: udzielanie pomocy rodzinie w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych i psychologicznych, wspieranie rodzin w problemach opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi, motywacja członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i aktywności społecznej, poszukiwania pracy zarobkowej, a także udzielanie wsparcia w zajęciach psychoedukacyjnych, działania interwencyjne w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, indywidualne konsultacje wychowawcze dla dzieci i rodziców, prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną. Asystent rodziny dokonuje też okresowej oceny sytuacji rodziny, monitoruje funkcjonowanie rodziny po zakończonej pracy z rodziną, a także współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej (Dz. U. 2016, poz. 575).

Z mojego doświadczenia wynika, że najważniejsza jest ocena sytuacji rodziny. Nie zawsze można ją uzyskać bezpośrednio od członków rodziny, dlatego też wywiad środowiskowy pomaga asystentowi w dokonaniu oceny dysfunkcyjności poszczególnych podopiecznych, a tym samym udzieleniu odpowiedniego wsparcia i pomocy. Ważnym aspektem w pracy każdego asystenta rodziny jest planowanie i realizacja zadań mających na celu poprawę sytuacji rodziny w obszarze ekonomiczno-socjalnym, opiekuńczo-wychowawczym i społecznym, przez dostosowanie swojej wiedzy i umiejętności do środowiska, w którym zamieszkują rodziny wymagające wsparcia i pomocy. Każdy ośrodek pomocy społecznej, we współpracy ze wszystkimi pracownikami, opierając się na ustawie, określa najbardziej optymalny plan pracy. Działania te są prowadzone w zależności od aglomeracji, w jakiej znajduje się ośrodek (miejska, wiejska), zamożności społeczeństwa na danym terenie, stopy bezrobocia.

Warto wspomnieć o funkcjach realizowanych przez asystenta rodziny, do których należą: wsparcie psychiczno-emocjonalne, doradcze, wychowawcze, opiekuńcze, diagnostyczno-monitorujące, motywacyjno-aktywizacyjne, mediacyjne oraz koordynacja skierowana na rodzinę. W wypełnianiu roli asystenta niezbędna jest podstawowa wiedza z obszaru: pedagogiki, psychologii, prawa, socjologii. Praca z rodziną prowadzona jest w miejscu jej zamieszkania lub innym miejscu przez nią wskazanym (Świdarska, 2013).

Cechą charakterystyczną zawodu asystenta jest praca indywidualna w rodzinie, z rodziną i dla rodziny. Asystent rodziny powinien mieć wysoko rozwinięte umiejętności komunikacji interpersonalnej oraz doświadczenie w pracy w obszarze pomocy społecznej. Osoba wykonująca ten zawód powinna charakteryzować się następującymi cechami: szacunkiem dla ludzi, cierpliwością, empatią, życzliwością, wyczuciem, taktem, pogodnym usposobieniem,

umiejętnością zaufania, konsekwencją w działaniu, łatwością w nawiązywaniu i utrzymywaniu kontaktów z ludźmi (Krasiejko, 2016).

Praca z rodziną powinna opierać się na różnych formach oddziaływania i poradnictwa, terapii rodzinnej, mediacjach, konsultacjach, jak również różnorodnych treningach. Wsparcie rodziny powinno być prowadzone w formie pracy z nią, za jej zgodą, z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego (Wowra, 2001).

3. WSPARCIE RODZIN OBJĘTYCH ASYSTENTURĄ

Najważniejszym środowiskiem do prawidłowego rozwoju dziecka, zapewniającym mu wszystkie podstawowe funkcje, jest rodzina. W sytuacji, w której te funkcje zostają zaburzone, a rodzina nie potrafi samodzielnie ich realizować, niezbędne jest wsparcie i pomoc.

Asystent najczęściej trafia do rodzin dotkniętych wieloma problemami. Dysfunkcyjność tych rodzin polega na problemach socjalnych, często dotyczących kwestii finansowych, związanych z brakiem zatrudnienia, niskiej wydolności wychowawczej. Rodzina taka żyje na marginesie społecznym, izoluje się od społeczeństwa, gdyż czuje się gorsza. Nie uczestniczy w życiu społeczności lokalnej, nie bierze udziału w życiu kulturalnym. Członkowie takich rodzin, dotknięci ubóstwem i biedą, cechują się niską zaradnością życiową, często są uzależnieni od alkoholu, w miejscu ich zamieszkania panuje nieład i nieporządek. Rodziny te nie potrafią należycie gospodarować budżetem domowym – znaczna część dochodu przeznaczana jest na różnego rodzaju używki, a nie na potrzeby dzieci. Występują w nich nieporozumienia i konflikty.

Asystenci mają też do czynienia z rodzinami niepełnymi i wielodzietnymi, w których dzieci pochodzą z nieformalnych związków. Problemem są nieprawidłowe postawy wychowawcze rodziców wobec dzieci. Ponadto w niektórych rodzinach występuje działalność przestępcza, np. kradzieże, rozboje, prostytutka. Widzimy tu, z jak wieloma problemami borykają się podopieczni asystenta rodziny. Zdarza się, że pozostają oni długotrwale w systemie pomocy społecznej.

Po diagnozie wstępnej i zakwalifikowaniu rodziny do pracy z asystentem ważne jest nawiązanie jak najlepszych relacji z rodziną oraz ocena możliwości współpracy. Kolejnym krokiem, wręcz podstawą wzajemnej współpracy, jest stworzenie wspólnego planu ze wszystkimi członkami rodziny, wyznaczenie celów i działań, które mają za zadanie poprawienie jakości życia i wydolności wychowawczej rodziny. Realizację planu powierza się rodzinie, co powinno prowadzić do podejmowania przez nią aktywności. Asystent rodziny, po

zapoznaniu się z problemami istniejącymi w danej rodzinie i ułożeniu planu pracy, przystępuje do uporządkowania spraw z przeszłości, co pozwoli na efektywniejszą pracę. Na co dzień współpraca polega na wspieraniu podopiecznych w życiu codziennym, pomocy dzieciom z problemami edukacyjnymi – poprzez kontakty z nauczycielami, wychowawcami i kuratorami, co pozwala na dogłębne poznanie indywidualnych braków i ustalenie, w jakim zakresie potrzebują pomocy. Ważną rzeczą jest to, by dzieci nie powielały negatywnych wzorców od swoich rodziców i prawidłowo kształtowały swoje cechy charakteru – poprzez edukację i prawidłowy rozwój. Rolą asystenta rodziny jest dopilnowanie ścieżki edukacyjnej dziecka, jak również pomoc edukacyjno-dydaktyczna. Asystent również motywuje do zmiany stylu życia rodziny z problemami i w zależności od dysfunkcji stara się ukierunkować do podjęcia konkretnych kroków, tj. terapii, kursów, szkoleń, mających na celu wzbudzenie poczucia własnej wartości, skierowania zainteresowania na samego siebie, usamodzielnienia się. W pracy musi dostosowywać swoje narzędzia do potrzeb konkretnej rodziny, które z jednej strony są one zindywidualizowane, a z drugiej – kompleksowe.

Szczególną troską ze strony asystenta objęte są rodziny przeżywające problemy opiekuńczo-wychowawcze. Działania tu podjęte mają służyć ochronie dzieci i wzmocnieniu umiejętności w przewidywaniu trudności związanych z opieką nad nimi i ich wychowaniem.

ZAKOŃCZENIE

Środowisko rodzinne ma największy wpływ na rozwój i kształtowanie się osobowości dziecka. We współczesnym świecie rola rodzica polega na opiece, wychowywaniu, przekazywaniu wartości i prawidłowych wzorców zachowań. Wiele polskich rodzin zmaga się jednak z problemami, które zaburzają ich prawidłowe funkcjonowanie, przez co stają się dysfunkcyjne. Rodziny znajdujące się w tak trudnej sytuacji życiowej, nie otrzymujące wsparcia i pomocy ze strony bliskich, muszą skorzystać z opieki profesjonalnej. W tej sytuacji rolę przejmuje asystent rodziny.

Osoba pomagająca rodzinie dysfunkcyjnej wchodzi w środowisko prywatne swoich podopiecznych oraz przebywa z nimi na co dzień. Asystent rodziny współpracuje z innymi pracownikami służby społecznej w celu zharmonizowania wysiłków wszystkich osób, które podejmują działania na rzecz dziecka i rodziny. Intensywnie pracuje z rodziną, udziela jej wsparcia, motywuje do podejmowania aktywności. Praca ta wymaga od niego doświadczenia

zawodowego, wiedzy, zaangażowania i odpowiednich predyspozycji, tj. opamięnienia, cierpliwości, odporności na stres, umiejętności pracy pod presją, kreatywności.

Zawód asystenta rodziny wypełnił lukę w pracy opieki społecznej, gdyż na pracowniku socjalnym spoczywało zbyt wiele różnorodnych obowiązków. Czynniki czasu i narastające problemy społeczne wymusiły powołanie odrębnego stanowiska w służbie społecznej – asystenta rodziny, którego zadaniem jest wspieranie rodziny dysfunkcyjnej w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w ich środowisku.

BIBLIOGRAFIA

- GÓRAK, A., SOSNOWSKI, M., WOWRA, I., FLAK, B. (2011). *Nowatorskie instrumenty w pracy z klientem pomocy społecznej*. Wrocław: Grupa Ergo Sp. z o.o.
- JUREK, L. (2015). *Asystent rodziny. Realizacja zadań ustawowych. Teczka asystenta – wzory pism*. Rybnik: Medialex.
- KORNASZEWSKA-POLAK, M. (2016a). Analiza sytuacji współczesnych rodzin z uwzględnieniem problemów regionu śląskiego. W: M. KORNASZEWSKA-POLAK (red.), *Asystentura rodziny. Teoria, praktyka, działania* (s. 29-33). Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza „Humanitas”.
- KORNASZEWSKA-POLAK, M. (2016b). Asystentura i asystowanie jako nowa profesja społeczna. W: M. KORNASZEWSKA-POLAK (red.), *Asystentura rodziny. Teoria, praktyka, działania* (s. 39-40). Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza „Humanitas”.
- KRASIEJKO, I. (2016). *Zawód asystenta rodziny w procesie profesjonalizacji. Wstęp do teorii i praktyki nowej profesji społecznej*. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne AKAPIT.
- PAWŁOWSKA, R., GRZYWACZ, Z. (1998). *Dysfunkcyjność rodziny a rozwój osobowości dzieci i młodzieży*. Koszalin: Wydawnictwo Miscellanea.
- PIERZCHAŁA, K. (2013). *Kapelan więzienny w procesie resocjalizacji penitencjarnej*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- PIERZCHAŁA, K. (2015a). *Skazani ale nie potępieni*. Wyd. II rozszerzone. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- PIERZCHAŁA, K. (2015b). The Process of Social Reintegration of Convicts on the Background of World Penitentiary System. The Analytical and Synthetic Outline of the Issue. [Proces readaptacji społecznej skazanych na tle światowego systemu penitencjarnego. Zarys analityczno-syntetyczny zagadnienia]. *Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych i Polska Akademia Nauk. Polish Political Science. Yearbook*, 44, 154-170.
- PIERZCHAŁA, K. (2016). *Destygmatyzacja przestępców w świetle Magisterium Kościoła oraz poglądów na resocjalizację*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- PIERZCHAŁA, K. (2017). Pedagogical and Theological Reflections on the De-Stigmatization Process. [Refleksje pedagogiczno-teologiczne nad procesem destygmatyzacji]. *Polish Journal of Social Rehabilitation / Resocjalizacja Polska*, 13, 17-37.

- PIERZCHAŁA, K. (2018). Forms of Rehabilitation's Effects Toward Dysfunctional Family [Formy oddziaływania resocjalizującego wobec dysfunkcyjnej rodziny]. W: M. PRZYBYSZ-ZAREMBA, W. ZIAREK (red.), *FAMILY. Tasks – Help – Support. Selected Aspects* (s. 249-263). Lithuania: Mykolas Romeris University in Vilnius. Academic Editing.
- SZTANDER, W. (1992). *Poza kontrolą*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne.
- ŚWIDERSKA, M. (2013). *Asystent rodziny – współczesna forma pomocy rodzinie*. Łódź: Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dz. U. 2016, poz. 575.
- WOWRA, I. (2001). Asystent rodziny – profesjonalista w pracy z rodzinami wieloproblemy. W: M. ZIEMSKA (red.), *Rodzina współczesna* (s. 85-86). Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- ZIEMSKA, M. (1979). *Rodzina a osobowość*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna.

RODZINY DYSFUNKCYJNE W PRACY ASYSTENTA RODZINY

Streszczenie

Poważnym problemem współczesnej rodziny jest jej dysfunkcyjność. Składają się na nią zaburzenia procesów naruszające struktury więzi rodzinnych, co za tym idzie trudności w wypełnianiu prawidłowych jej funkcji. Rodziny przeżywające trudne problemy i nie umiejące sobie z nimi poradzić potrzebują pomocy. W takich sytuacjach powołany zostaje asystent rodziny, który wchodzi w jej życie i zapoznając się z jej sytuacją, opracowuje indywidualny plan pracy, mający na celu pomoc, wsparcie i usamodzielnienie podopiecznych.

Słowa kluczowe: rodziny dysfunkcyjne; asystent rodziny.

THE DYSFUNCTIONAL FAMILIES IN JOB OF SOCIAL WORKER

Summary

The biggest problem with current society, families is this functionality. In this case components are the process structures of being not close in a family with one to another, honesty, that in results is hard to function on a day to day basis and simply cause the problems in communication to run as a proper, healthy family. In most of those cases, a social worker needs to be involved in such family. Therefore the family's with, such as issues need to get constantly help to overcome this situation. In this case a social worker must be involved too. In this case a social worker must be involved to help, to integrate with such a family, to understand those inside problems, find the recovery plan and implement under her/his supervision until this family can run properly on their own.

Key words: dysfunctional families; social worker.